

Metody i Narzędzia Programowe w Akustyce część I – MES

Ireneusz Czajka

2018

Spis treści

1. Zadanie	1
1.1. Przebieg laboratorium	1
2. Modelowanie zagadnień sprzężonych	1
2.1. Model matematyczny	2
3. Obiekt	2
4. Model numeryczny	2
Literatura	6

Student nauczy się: wykorzystywać metodykę powierzchni odpowiedzi do dostrajania parametrów modelu numerycznego do wyników pomiarów.

1. Zadanie

Ostatnie zajęcia laboratoryjne mają na celu wykorzystanie dotychczas poznanych elementów do rozwiązania praktycznego problemu.

1.1. Przebieg laboratorium

1. Wykonać pomiary sygnału emitowanego przez badany układ.
2. Wyznaczyć częstotliwości dominujące w zarejestrowanym sygnale.
3. Zbudować model geometryczny (najlepiej płaski) obiektu rzeczywistego.
4. Opracować siatkę elementów skończonych.
5. Wykonać analizę modalną i wyznaczyć częstości drgań własnych układu.
6. Zbudować model zastępczy opisujący wpływ wybranych parametrów geometrycznych na pierwszą częstość własną.
  - ★ Wybrać zmienne geometryczne.
  - ★ Opracować plan eksperymentu.
  - ★ Zrealizować zaplanowane doświadczenia numeryczne.
  - ★ Wyznaczyć współczynniki modelu zastępczego.
7. W oparciu o model zastępczy wyznaczyć parametry geometryczne modelu.
8. Zweryfikować prawidłowość wyznaczonych wartości parametrów geometrycznych wyznaczając pierwszą częstość drgań własnych.
9. Wyznaczyć rozkład pola akustycznego wokół drgającego obiektu.

Punkty 1 i 2 zostaną wykonane na zajęciach. Podpunkty 3 i 4 można wykonać przed laboratorium. Punkt 5 zazwyczaj wymaga pewnej dozy konsultacji.

2. Modelowanie zagadnień sprzężonych

Analizowany problem dotyczy generowania sygnału akustycznego w ośrodku gazowym na drodze pobudzenia do drgań brzegu obszaru wypełnionego ośrodkiem.

2.1. Model matematyczny

Struktura drgająca. Zlinearyzowane równanie dynamiki dla ciał sprężystych bez zewnętrznych wymuszeń można zapisać jako

$$\rho \frac{\partial^2 \mathbf{u}}{\partial t^2} - \nabla \cdot \boldsymbol{\tau}(\mathbf{u}) = 0 \quad (1)$$

gdzie $\mathbf{u}$ jest wektorem przemieszczeń, zaś wektor naprężeń wyrazić można w następujący sposób

$$\boldsymbol{\tau}(\mathbf{u}) = \lambda(\nabla \cdot \mathbf{u})\mathbf{I} + \mu(\nabla \mathbf{u} + (\nabla \mathbf{u})^T) \quad (2)$$

Parametry λ oraz μ są parametrami Lamégo.

$$\lambda = \frac{E\sigma}{(1+\sigma)(1-2\sigma)}, \quad \mu = \frac{E}{2(1+\sigma)} \quad (3)$$

Rozwiązanie tego równania metodą rozdzielania zmiennych prowadzi do równania

$$-\omega \rho \mathbf{U} - \nabla \cdot \boldsymbol{\tau}(\mathbf{U}) = 0 \quad (4)$$

Takie po wykorzystaniu metody Galerkin, można łatwo uzyskać równanie macierzowe w postaci

$$\mathbf{K}\mathbf{U} = \omega^2 \mathbf{M}\mathbf{U} \quad (5)$$

Rozwiązanie tego równania pozwala wyznaczyć postacie i częstości drgań własnych układu.

Pole akustyczne modeluje się dokładnie tak samo, jak do tej pory demonstrowano na zajęciach. Można rozwiązywać pole akustyczne w stanach przejściowych – rozwiązując równanie falowe lub też w stanie ustalonym, rozwiązując równanie Helmholtza.

Warunki brzegowe służą między innymi do sprzęgnięcia drgań struktury oraz ośrodka, w którym będzie się rozchodzić fala akustyczna.

To odpowiednio dobrane warunki brzegowe pozwalają na analizowanie problemu sprzężonego.

W tym miejscu warto zapoznać się z rozdziałem dotyczącym równania Helmholtza z Elmer Models Manual [7]. Został tam zasygnalizowany sposób realizacji sprzężenia między polem drgań struktury oraz polem akustycznym.

3. Obiekt

Modelowany obiekt rzeczywisty to kamerton z ruchomym obciążeniem na jednym z ramion. Obciążenie daje możliwość zmiany pierwszej częstości własnej układu.

4. Model numeryczny

Na przykładzie innego kształtu zostanie pokazany sposób modelowania zagadnień sprzężonych. Poniżej znajduje się zawartość pliku `domena.grd`.

```
***** ElmerGrid input file for structured grid generation *****
Version = 210903
Coordinate System = Cartesian 2D
Subcell Divisions in 2D = 6 4
Subcell Limits 1 = -3.1 -3 -0.15 -0.05 0.05 3.0 3.1
Subcell Limits 2 = 0.0 0.15 0.20 3.15 3.16
Material Structure in 2D
  3 3 3 3 3 3
  3 2 2 2 2 3
```

```

3 2 1 1 2 3
3 2 2 1 2 3
End
Materials Interval = 1 2
Boundary Definitions
! type      out      int      double  of the boundaries
1          2          1          1
2          0          1          1
3          0          2          1
4          3          2          1
End
Numbering = Horizontal
Element Degree = 1
Element Innernodes = False
Triangles = False
Plane Elements = 51000

```

Warto zwrócić uwagę, że siatka jest generowana dla dwóch materiałów: `Materials Interval = 1 2`. Materiał 2 to pole akustyczne, materiał 1 to drgająca struktura.

Warunki brzegowe dla struktury i dla akustyki zostały ustawione w pliku `case.sif`. W dolnej części drgającej struktury jest utwierdzenie. Dolna część opisana jest warunkiem numer 2, czyli granicą między materiałami o numerach 1 i 0. W pliku `case.sif` ten warunek brzegowy można zidentyfikować, wyszukując linię `Target Boundaries(1) = 2`.

Pozostałe warunki brzegowe są znane.

```

Header
CHECK KEYWORDS Warn
Mesh DB "." "."
Include Path ""
Results Directory ""
End

Simulation
Max Output Level = 5
Coordinate System = Cartesian
Coordinate Mapping(3) = 1 2 3
Simulation Type = Steady state
Steady State Max Iterations = 1
Output Intervals = 1
Timestepping Method = BDF
BDF Order = 1
Solver Input File = case.sif
Post File = case.vtu
End

Constants
Gravity(4) = 0 -1 0 9.82
Stefan Boltzmann = 5.67e-08
Permittivity of Vacuum = 8.8542e-12
Boltzmann Constant = 1.3807e-23
Unit Charge = 1.602e-19
End

Body 1

```

```
Target Bodies(1) = 1
Name = "Body Property 1"
Equation = 1
Material = 1
End
```

```
Body 2
Target Bodies(1) = 2
Name = "Body 2"
Equation = 2
Material = 2
End
```

```
Solver 1
Equation = Linear elasticity
Eigen System Values = 10
Procedure = "StressSolve" "StressSolver"
Variable = -dofs 2 Displacement
Eigen System Select = Smallest magnitude
Eigen Analysis = True
Exec Solver = Always
Stabilize = True
Bubbles = False
Lumped Mass Matrix = False
Optimize Bandwidth = True
Steady State Convergence Tolerance = 1.0e-5
Nonlinear System Convergence Tolerance = 1.0e-7
Nonlinear System Max Iterations = 20
Nonlinear System Newton After Iterations = 3
Nonlinear System Newton After Tolerance = 1.0e-3
Nonlinear System Relaxation Factor = 1
Linear System Solver = Direct
Linear System Direct Method = Umfpack
End
```

```
Solver 2
Equation = Helmholtz Equation
Procedure = "HelmholtzSolve" "HelmholtzSolver"
Variable = -dofs 2 Pressure Wave
Exec Solver = Always
Stabilize = True
Bubbles = False
Lumped Mass Matrix = False
Optimize Bandwidth = True
Displacement Variable Name = Displacement
Displacement Variable Eigenmode = Integer 1
Displacement Variable Frequency = Logical True
Steady State Convergence Tolerance = 1.0e-5
Nonlinear System Convergence Tolerance = 1.0e-7
Nonlinear System Max Iterations = 20
Nonlinear System Newton After Iterations = 3
Nonlinear System Newton After Tolerance = 1.0e-3
Nonlinear System Relaxation Factor = 1
```

```
Linear System Solver = Direct
Linear System Direct Method = Umfpack
End
```

```
Equation 1
  Name = "planeStress"
  Calculate Stresses = True
  Plane Stress = True
  Active Solvers(1) = 1
End
```

```
Equation 2
  Name = "helmholtz"
  Active Solvers(1) = 2
End
```

```
Material 1
  Name = "Steel (carbon - generic)"
  Heat expansion Coefficient = 13.8e-6
  Heat Conductivity = 44.8
  Sound speed = 5100.0
  Heat Capacity = 1265.0
  Mesh Poisson ratio = 0.285
  Density = 7850.0
  Poisson ratio = 0.285
  Youngs modulus = 200.0e9
End
```

```
Material 2
  Name = "Air (room temperature)"
  Viscosity = 1.983e-5
  Heat expansion Coefficient = 3.43e-3
  Heat Conductivity = 0.0257
  Relative Permittivity = 1.00059
  Sound speed = 343.0
  Heat Capacity = 1005.0
  Density = 1.205
End
```

```
Boundary Condition 1
  Target Boundaries(1) = 2
  Name = "BoundaryCondition 1"
  Displacement 3 = 0
  Displacement 2 = 0
  Displacement 1 = 0
End
```

```
Boundary Condition 2
  Target Boundaries(1) = 4
  Name = "wypromieniowanie"
  Plane Wave BC = True
End
```

```
Boundary Condition 3
  Target Boundaries(1) = 3
  Name = "twarde"
  Wave Flux 1 = 0
  Wave Flux 2 = 0
End
```

```
Boundary Condition 4
  Target Boundaries(1) = 1
  Name = "sprzeg"
  Structure Interface = Logical True
End
```

W powyżej przedstawionym pliku sterującym obliczeniami zapis odbywa się do pliku w formacie `vtu`. Oglądanie wyników można zrealizować w programie ParaView, który niestety nie jest zainstalowany na komputerach w pracowni.

Literatura

- [1] Czajka I., Gołaś A.: *Inżynierskie metody analizy numerycznej i planowanie eksperymentu*, Wydawnictwa AGH, Kraków 2017
- [2] Gołaś A.: *Metody komputerowe w akustyce wnętrza i środowiska*, Wydawnictwa AGH, Kraków 1995
- [3] Mańczak K.: *Technika Planowania Eksperymentu*, Wyd. WNT, Warszawa 1976.
- [4] Montgomery D. C.: *Design and Analysis of Experiments*, John Wiley & Sons, 2006, ISBN 0470088109
- [5] Zieliński Ryszard: *Wybrane zagadnienia optymalizacji statystycznej*, PWN, Warszawa 1982
- [6] ElmerGrid Manual
- [7] Elmer Models Manual